

Як доводить практика, помилковим є шлях, коли інноваційна діяльність, що потребує перш за все значних капіталовкладень, здійснюється за рахунок виснаження оборотних коштів підприємств, як це переважно відбувалося в останні роки з вітчизняними підприємствами. Науково-дослідницька робота повинна фінансуватися за рахунок залучення додаткових інвестицій. Це, у свою чергу, потребує суттєвого підвищення привабливості підприємств галузі, що є питанням часу. Завдання ж забезпечення інноваційного розвитку має бути вирішене вже сьогодні.

Проблема відновлення виробничого потенціалу підприємств сільськогосподарського машинобудування на засадах інноваційного розвитку є терміною. На нашу думку, її вирішення на рівні окремого підприємства-виробника сільськогосподарської техніки в умовах сьогодення не можливо. Тому існує необхідність у розробці загальнодержавного організаційно-економічного механізму інноваційного оновлення виробничого потенціалу підприємств сільськогосподарського машинобудування, що відповідав би наступним вимогам:

— забезпечення достатнього рівня концентрації капіталу та інтелектуальних ресурсів виробників сільськогосподарської техніки;

— оптимізацію та підвищення ефективності витрат на НДДКР кожного окремого підприємства сільськогосподарського машинобудування України;

— забезпечення поступового скорочення державної підтримки та впровадження ринкових механізмів у сферу інноваційного розвитку галузевих підприємств;

Розробка такого механізму дозволить забезпечити розвиток пріоритетних напрямків сільськогосподарського машинобудування України, підвищити ефективність витрат на НДДКР, скоординувати інноваційну та виробничу діяльність підприємств-виробників сільськогосподарської техніки.

УДК 338.512(002.6)

А. Л. Собадирьова, канд. екон. наук,
доц. кафедри економіки підприємства,

О. М. Бабий, канд. екон. наук,
доц. кафедри економіки підприємства,

А. Т. Никифоренко, доц. кафедри
економіки підприємства,
ОДЕУ

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ПОСТІЙНИХ ВИТРАТ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Авторами розглянуто процес формування постійних витрат у собівартості продукції промислових підприємств. Проаналізовано їх вплив на критичний обсяг реалізації продукції та зміну зони прибутковості підприємств.

Authors contemplated process of forming of constant costs in prime cost of industrial company's products. Analyzed its in finance on critical volume of production and changing of zone of company's profitability.

Оцінка конкурентоспроможності підприємства не можлива без аналізу використання потенціалу підприємства, його позицій з точки зору результативності.

Ефективність та успіх розвитку сучасного підприємства в значній мірі залежить від якості і обґрунтованості планування діяльності підприємства. Особливо, коли планування визначає не тільки мету підприємницької діяльності, а також, стратегію, засоби, умови її досягнення. «Як показує світовий досвід, саме підприємство є потужним «локомотивом», здатним істотно прискорити реформування вітчизняної економіки на ринкових засадах, що надасть можливість забезпечити належне зростання обсягів виробництва й добробуту населення» [1, С. 3]. Важливим питанням у цих умовах виступає розробка фінансових планів, фінансової стратегії, які можуть бути представлені у вигляді фінансових формулювань, вартісних показників і фінансової міцності, що [2, С. 364] запас фінансової міцності визначається як різниця між запланованим розміром витрату й критичним обсягом продаж і відображає розмір, до якого можна знижувати обсяг виробництва або ціну пропозиції, для того, щоб виробництво не виявилось збитковим. Отже, беззбитковість підприємства є результатом аналізу взаємозв'язку між категоріями витрати, обсяги виробництва продукції і прибуток.

Такий аналіз необхідно виконувати поступово і це обґрунтовано у багатьох роботах провідних економістів [2, 3, 4, 5] щодо розрахунків точки беззбитковості. Думка, що критичний обсяг виробництва продукції — це коли витрати і виторг від продажу рівні. Цю думку висловлюють деякі автори [3, С. 124]. Вона справедлива і може бути сформульована таким чином:

$$V_{кр} = C_{зм} + C_{пост},$$

де $V_{кр}$ — критичний обсяг виробництва у грошовому вимірі;

$C_{зм}$ — загальна (сукупна) величина змінних витрат;

$C_{пост}$ — суммарні постійні витрати.

Рівень критичного обсягу реалізації залежить від структури собівартості, від частки постійних витрат в одиниці продукції. Чим більше частка постійних витрат у загальному обсязі, тим реакція прибутку на зміну обсягу реалізації продукції більш чутлива.

Постійні витрати є функцією часу і тому мають певні закономірності формування в собівартості видів продукції. У постійних витратах велика частка (особливо у машинобудівництві) належить витратам на утримання та експлуатацію устаткування.

По своєму економічному змісту нормативи годинних витрат виражають приведені до єдиного об'єктивного обґрунтування витрати на утримання та експлуатацію устаткування, загальнови-робничі витрати тощо.

Стандартом бухгалтерського обліку № 16 «Витрати» підприємствам дозволено обирати на свій роздум склад статей калькуляції та елементів витрат для використання в плануванні і обліку, а також базу їх формування і віднесення на собівартість. Наявність нормативної бази розрахунку постійних витрат може значно полегшувати методичні заходи щодо визначення критичного обсягу виробництва. Особливості розробки спеціальних нормативів годинних витрат для розрахунку постійних витрат пов'язані з побічним характером їх зв'язку з окремими обсягами виробництва продукції.

Основу розрахунків нормативів годинних витрат повинні формувати прогресивні техніко-економічні норми та нормативи використання засобів праці. Нормативи годинних витрат можуть бути базою економічно обґрунтованого формування побічних витрат, які мають постійний характер.

Ідея нормативів годинних витрат роботи устаткування використовувалася і раніше. У випадках розрахунків собівартості продукції переважно в оцінці економічної ефективності нової техніки. Ця ж ідея застосована у калькулюванні собівартості продукції і в оцінці розміру постійних витрат у складі критичного обсягу виробництва у грошовому вимірі.

Можливості удосконалення планування собівартості виробів на підставі нормативів годинних витрат залежать від обґрунтувань розрахунків, шляхом використання нормативних методів, які передбачають застосування планових і нормативних калькуляцій собівартості виробів. «Нормативні калькуляції розробляються на всі вироби, що випускаються на підприємстві... В основі нормативної калькуляції лежать проектні норми витрат на виробництво продукції» [6, с. 281]. Прогресивність і своєчасність нормативів, впровадження обов'язкового обліку зниження собівар-

тості продукції підприємства в ринкових умовах, є важливою умовою при визначенні критичного обсягу виробництва (точки беззбитковості) у грошовому вимірі [3, с. 124].

$$V_{кр} = C_{пост} / K_m, \text{ грн,}$$

де K_m — коефіцієнт маржинального прибутку.

Маржинальний прибуток є верхньою межею прибутку при зміні величини постійних витрат: коли постійні витрати прямують до нуля, операційний прибуток прямує до маржинального. [4, с. 107] Цей висновок є важливою умовою у розробці такої стратегії організації діяльності, при якій підприємство отримало б максимальний ефект з мінімальними витратами. Зміна постійних витрат приведе до зміни критичного обсягу реалізації та зони прибутковості для підприємства.

Література

1. *Колот В. М., Щербина О. В.* Підприємництво: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивч. дисп. — К.: КНЕУ, 2004. — 160 с.
2. *Планування та прогнозування в умовах ринку / Під ред. дфн., проф. Воронкової.* — К.: ВД «Професіонал», 2006. — 608 с.
3. *Циглик І. І., Бибик Я. Р., Ємбрик М. Я., Паращич В. Ф.* Економіка підприємства (в питаннях і відповідях): Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури 2004. — 168 с.
4. *Журило А. М., Кравчук Ю. Б., Журило А. А.* Управління витратами підприємства: Навч. посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 120 с.
5. *Єзупов Ю. А., Кубинець Л. Г.* Бізнес-план: методика розробки і аналізу: Навчальний посібник. — Одеса Опіум, 2001. — 230 с.
6. *Осіпов В. І.* Економіка підприємства: Підручник. — Одеса: Маяк, 2005. — 724 с.

УДК 65.016.7

Н. О. Сторчака, аспірант, асистент кафедри фінансів,
Сумський державний університет

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОЗДОРОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА